

Før valget av representanter til NTFs representantskap er det viktig at den demokratiske debatten styrkes. Det nytter ikke å klage på sosiale medier.

Før høstens valg Etterlysning

 CARL CHRISTIAN Blich

Denne høsten står norske tannleger foran to valg. På makronivå skal først stortingsvalget avholdes. Der skal Stortingets sammensetning for fire nye år og hvilken valør den neste regjeringen vil få, avgjøres. På mikronivå vil representantskapet avgjøre hvem som skal danne foreningens nye ledelse, de tillitsvalgte som skal kjempe for medlemmenes interesser. Stortingsvalget har vi alle en ørliten påvirkning på. Resultatet vil påvirke om det blir lagt frem en stortingsmelding om det fremtidige tannhelsetilbudet til befolkningen, og hvilken retning denne vil ta. Nominasjonene til det nye representantskapet, og valget av ny ledelse i foreningen, har medlemmene betydelig større innflytelse på, gjennom aktiv deltakelse, ikke på sosiale medier men i lokalforeningene.

Dagens ledelse i NTF går inn for en universell tannhelsetjeneste. I den anledning etterlyses svar fra ledelsen på spørsmål som trenger mer utredning, og som må ha vært grundig behandlet før premisset om «en universell tannhelsetjeneste» ble valgt.

Spørsmål 1) Hvordan forventer tannlegenes forening at gode og forutsigbare rammebetingelser for tannlegene skal sikres? For de private eller for de offentlige?

Spørsmål 2a) Hvordan tenker foreningens ledelse at kun ett felles

frikort for helsetjenester, inkludert tannhelsetjenester, skal utformes?

Spørsmål 2b) Er ledelsen enig i at alle former for egenandeler bortfaller når taket i frikortet nås, slik som ved dagens frikortordning i helsetjenesten?

Spørsmål 2c) Er ledelsen enig i at et slikt felles frikort i helsetjenesten vil medføre høyere egenandeler for andre nødvendige helsetjenester? Ser ledelsen betenkeligheter ved dette?

Spørsmål 2d) Hvilke tjenester skal inngå i en universell ordning?

Spørsmål 2e) Vil det eksistere et privat marked utenom den universelle ordningen? – og hva tenker i så fall ledelsen skal foregå der?

Spørsmål 3a) NTF ønsker ingen prisregulering uten forutgående utredning. Hva forventer ledelsen vil komme ut av «en grundig utredning av innvendinger og konsekvenser»?

Spørsmål 3b) Dersom den grundige utredningen skulle vise seg å gå i medlemmenes disfavør, vil ledelsen likevel anbefale en universell tannhelsetjeneste?

Spørsmål 4) Ledelsen går inn for at tannhelsetjenesten skal forankres i egne regionale tannhelseforetak. På hvilken måte mener ledelsen at dette skal sikre bedre samhandling og integrering med kommunale helse- og omsorgstjenester?

Spørsmål 5) Helsepersonellkommisjonen anso, basert på tall fra SSB, at det i Norge vil være et sted mellom 400 og 1 000 overtallige tannlegeårsværk i 2040 (NOU 2023:4, s. 30). Dette i motsetning til det økte behovet for nær sagt alle andre helseprofesjoner. Hvordan kan ledelsen hevde at Norge i dag ikke utdanner nok tannleger? og – hvor mange flere tannleger enn de vi utdanner selv trenger tjenesten?

Bakgrunn for spørsmål 1): Erfaringene fra den frivillig fremforhandlede Honoratariffen (1974 – 1995) var, ifølge SSB, at tannlegeprisene sakk akterut i forhold til den generelle prisveksten. Den offentlige tannhelsetjenestens budsjetter fikk realnedgang. Fastlegeordningen ble også solgt inn gjennom gode initiale rammebetingelser. Utviklingen frem til en fastlegekrise bør være vel kjent for NTFs ledelse.

Fra foreningens hørings svar til Helse- og omsorgsdepartementet saksen noen, for medlemmene, viktige uttalelser:

Gode og forutsigbare rammebetingelser for tjenesten

«Det må sikres gode og forutsigbare betingelser for både den offentlige og private delen av tannhelsetjenesten for å kunne løse oppgavene i en universell tannhelsetjeneste».

Sannheten er også, til tross for NTFs innsigelser, at rettighetene til aldersgruppen 25–28 år sannsynligvis blir lovfestet innværende år. Dette innebærer at i størrelsesorden 480 000 individer i løpet av to år er blitt flyttet fra privat til

offentlig tannhelsetjeneste. Profesjonsforeninger har med andre ord begrenset kraft overfor politiske beslutninger.

Bakgrunn for spørsmål 4): Fra hørings svaret: Regionale tannhelseforetak: «Tannhelsetjenesten bør styrkes og integreres med øvrige helse- og omsorgstjenester».

Bakgrunn for spørsmål 5)

12.7.4 Behov for å sikre rett dimensjonering og effektiv bruk av personell

«Helsedirektoratet oppgir at det de siste 10 årene årlig er innvilget rundt 300 autorisasjoner til tannleger, og at over halvparten av de som har fått autorisasjon i denne perioden er utdannet i utlandet. En stor andel av disse er norske studenter som tar utdanningen utenfor Norge. Det viser med tydelighet at Norge i dag ikke utdanner nok tannleger og at vi er avhengige av utdanningskapasitet i andre land. Dette er ikke bare etisk betenkelig, slik Helsepersonellkommisjonen påpeker, det er også problematisk i et beredskapsperspektiv.»

Den interesserte leser vil, i Tidendes arkiv, finne mange artikler fra de siste 20-25 årene. Fra min egen tid i ledelsen finner jeg eksempelvis flere artikler som fortsatt kan være egnet til opplysning av dagens situasjon. Noen av disse er oppført i referanselisten.

Før høstens valg av representanter til NTFs representantskap er det viktig at den demokratiske debatten styrkes gjennom mer aktiv deltakelse fra medlemmene. Det nytter ikke å klage på sosiale medier.

I siste kvartal 2024 opplyser SSB at det var 5 594 340 innbyggere i Norge. Den største gruppen som i dag har et lovhjemlet gratis eller sterkt subsidiert tilbud gjennom Den offentlige tannhelsetjenesten, er gruppen 0 til 24 år. Med anslagsvis 60 000 per årskull, gjenstår da ca. 4,1 millioner mennesker. Noen av disse har også rettigheter etter tannhelsetjenesteloven. Usikre anslag (omkring 10 prosent) opplyser at de dropper nødvendig tannbehandling på grunn av økonomi. Dette utgjør i så fall ca. 400 000 innbyggere. At samfunnet ikke har funnet en god ordning for disse, er udiskutabelt. Det tror jeg de fleste av NTFs medlemmer vil være enige om. Forslaget nå er imidlertid å gi hele befolkningen en universell tannhelsetjeneste.

De fremtidige tillitsvalgte i tannlegenes fagforening må ikke glemme sin primære oppgave – å ivareta medlemmenes interesser. Med vesentlige og ubesvarte spørsmål er det ikke til å undres over at de privatpraktiserende tannlegene nå spør seg om hva de har igjen for medlemskontingenten i NTF. Derfor denne etterlysningen. Høstens stortingsvalg vil gi en pekepinn på hva foreningens nåværende ledelse har inngitt seg på. Etter blåmandag følger fetetirsdag. Noe senere kommer fasten. Spørsmålet er hvor langvarig denne blir for tannlegene. Man kan jo se til fastlegene som gikk inn i en ordning på «fetetirsdag».

REFERANSER

1. Blich CC, Prioriteringer. Nor Tannlegeforen Tid. 2002/17; 112
2. Blich CC, Politiske signaler og tallenes tale. Nor Tannlegeforen Tid. 2002/8; 112
3. Blich CC, Ønsker myndighetene økte priser på tannhelsetjenester? Nor Tannlegeforen Tid. 2003/2; 113
4. Blich CC, Mytene slår sprekker, Nor Tannlegeforen Tid. 2005/13; 115
5. Blich CC, Samarbeid og næringsvirksomhet, Nor Tannlegeforen Tid. 2005/3; 115
6. Grytten J, Skau I. Behovet for flere tannleger er diskutabelt. Den norske tannlegeforenings Tidende 1999; 109: 354-9.
7. Grytten J. Trygdepolitiske problemstillinger i tannhelsetjenesten – en oversikt. Den norske tannlegeforenings Tidende 2010; 120: 308-15.
8. Grytten J, Skau I, Holst D. Endringer i utgifter og honorarer for tannbehandling 1995-2004. Den norske tannlegeforenings Tidende 2004; 114: 744-7.
9. Grytten J, Skau I, Dobloug A, Barkvoll P. Fremtidig behov for tannleger: Trengs det 1 500 flere om 20 år? Nor Tannlegeforen Tid. 2015/4; 125: DOI:10.56373/2015-3-17
10. DOI:10.56373/2015-3-17
11. NOU 2023:4 Tid for handling